

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO - 692697 - I/12/MW/MO

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia 4. 04. 2013 r.

Pan Jarosław Gowin

Minister Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11

00-950 Warszawa

Ważne merytorycznym Panie Ministrze

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje w ostatnim czasie liczne skargi od osób, które chcąc wejść na teren sądu poddawane są kontroli, w tym przeszukaniu toreb pod kątem możliwości wnoszenia do budynku sądu niebezpiecznych przedmiotów.

W jednej z prowadzonych spraw indywidualnych, z uzyskanego w toku postępowania wyjaśniającego stanowiska Prezesa Sądu Okręgowego w K. (kopia pisma z dnia 11 grudnia 2012 r. znak. Prez.008-219/12 w załączeniu), stanowiącego odpowiedź na pismo Rzecznika wynika, że na terenie Sądu Okręgowego w K. zamontowane są przegładarki rentgenowskie do kontroli bagażu. Prezes Sądu Okręgowego, uzasadniając podejmowane względem osób wchodzących na teren Sądu środki, powołała się na Regulamin Bezpieczeństwa i Porządku Sądu Okręgowego w K.. Regulamin ten, jak wynika z pisma, realizuje wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości i wzorowany jest na otrzymanym z Ministerstwa ramowym wewnętrznym regulaminie bezpieczeństwa i porządku (w załączeniu przedmiotowe pisma Ministerstwa Sprawiedliwości). Warto zauważyć że stanowisko Ministerstwa, na które powołuje się Prezes SO, zostało podjęte w dniu 26 lipca 2000 r., a więc jeszcze przed wejściem w życie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.; dalej jako: ustawa).

Wprawdzie problem, z którym zwracają się skarżący do Rzecznika Praw Obywatelskich znajduje swoje rozwiązanie w art. 54 ustawy, jednak § 2 tego przepisu

stanowi, że prezes sądu może zarządzić stosowanie środków zapewniających bezpieczeństwo w budynkach sądowych oraz zapobiegających naruszaniu zakazu, o którym mowa w § 1. W takim przypadku do ochrony budynków sądowych oraz osób w nich przebywających stosuje się przepisy o ochronie osób i mienia.

Z tej regulacji wynika więc, że nie zarządzenie prezesa (regulamin) jest źródłem dla możliwości zastosowania środków bezpieczeństwa, o których pisze Prezes SO w K., lecz powołane wyżej przepisy, wprowadzające zakaz wnoszenia określonych przedmiotów do budynku sądu. Do prezesa sądu należy jednak decyzja o adekwatności stosowanych środków mających ten cel realizować.

Należy jednak zauważyć, że przepisy ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (t.j. Dz. U. z 2005 r., Nr 145, poz. 1221 ze zm.), do której odsyła powołany wyżej przepis Prawa o ustroju sądów powszechnych, nie przewidują wprost możliwości przeprowadzania kontroli osobistej ani też przeszukania rzeczy celem zweryfikowania, czy wchodząca na teren sądu osoba może wносить niebezpieczne przedmioty.

Rzecznikowi znane jest stanowisko doktryny dotyczące przepisu art. 54 Prawa o ustroju sądów powszechnych, z którego wynika, że „(...) celem zapobieżenia naruszaniu zakazu określonego w § 1 art. 54 p.u.s.p. oraz zapewnienia bezpieczeństwa w budynkach sądowych, prezes sądu może zarządzić - na stałe lub czasowo - stosowanie odpowiednich środków technicznych i ochronnych. Ochrona osób i mienia może być realizowana w formie bezpośredniej ochrony fizycznej (stałej lub doraźnej), polegającej na dozorze sygnałów przesyłanych, gromadzonych i przetwarzanych w elektronicznych urządzeniach i systemach alarmowych, albo w formie zabezpieczenia technicznego, polegającego na montażu elektronicznych urządzeń i systemów alarmowych, sygnalizujących zagrożenie chronionych osób i mienia (tzw. bramki bezpieczeństwa, kamery telewizyjne, czujniki). Nie jest wykluczona budowa specjalnych zabezpieczeń, kabin, klatek, ścianek, krat itp. (por. też ustawę z 2 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 145, poz. 1221)" (tak: T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, *Komentarz do prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa*, Warszawa 2009 Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis (wydanie II), wydanie elektroniczne, uwaga nr 3 do art. 54).

Wątpliwości Rzecznika budzi jednak fakt, że wprawdzie autorzy powyższego komentarza dopuszczają możliwość sprawdzenia wnoszonego bagażu czy odzieży osoby wchodzącej na teren sądu, jednak wprost żaden przepis ustawowy o tym nie wspomina. Co więcej, jak twierdzi się z kolei w innym komentarzu do ustawy: „Należy także zwrócić uwagę na fakt, iż ustawa w katalogu środków porządkowych nie wymienia uprawnienia pracowników ochrony do przeglądania zawartości bagaży i odzieży osób, ładunku i miejsc w przypadku podejrzenia, że mienie chronione jest bezprawnie wynoszone, wywożone lub ukryte, albo w celu stwierdzenia, czy nie są wwożone lub wnoszone materiały niebezpieczne lub zabronione. Nadanie pracownikowi ochrony takiego uprawnienia przewidywał jeden z projektów, jednakże ostatecznie nie znalazło się ono w przyjętym przez Sejm tekście ustawy. Uprawnienie takie znalazło się natomiast w katalogu środków, do których stosowania uprawnieni są członkowie służby porządkowej organizatora imprezy masowej (art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych)” (tak: T.R. Aleksandrowicz, *Komentarz do ustawy o ochronie osób i mienia*, wyd. elektroniczne, LexisNexis 2001, uwaga nr 9 do art. 36; aktualnie uprawnienia te regulowane są w art. 20 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, Dz.U. Nr 62 poz. 504 ze zm.).

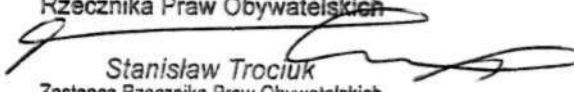
Stwierdzić wobec tego należy, że brak jest przepisu o randze ustawowej (a tylko taki mógłby ograniczyć prawa i wolności obywatelskie), uprawniającego do stosowania środków kontroli osobistej i odzieży oraz kontroli mienia osób wchodzących na teren Sądu. Rzecznik Praw Obywatelskich rozumie potrzebę funkcjonowania tego typu zabezpieczeń, jednakże zdaniem Rzecznika podstawy ich wprowadzenia nie mogą stanowić regulaminy wewnętrzne czy wytyczne Ministra, a regulacja taka winna mieć ustawową rangę.

Pragnę zasygnalizować, że w sprawie tej należy mieć na względzie także art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, który stanowi, że każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego. Ust. 2 tego przepisu określa, że ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa jest niedopuszczalna, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na wartości wymienione przez Konwencję.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz. 147 ze

zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o ustosunkowanie się do powyższej kwestii, a także o informację, czy aktualnie istnieją inne wytyczne Ministerstwa w tej kwestii oparte o nowe przepisy.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Załącznik 3